

ŞEBNEM IŞIGÜZEL • Ağaçtaki Kız

ŞEBNEM İŞİGÜZEL 1973 yılında doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde antropoloji okudu. İlk kitabı *Hanene Ay Doğacak* 1993 yılında yayımlandı. Aynı yıl Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne değer bulundu. Sonra sırasıyla *Öykümü Kim Anlatacak* (öykü, 1994), *Eski Dostum Kertenkele* (roman, 1996), ağırlıklı olarak *Radikal İki*'de yayımlanan yazılarını topladığı *Neşeli Kadınlar Arasında* (deneme, 2000), *Sarmaşık* (roman, 2002), *Çöplük* (roman, 2004), *Resmigeçit* (roman, 2008), *Kirpiklerimin Gölgesi* (roman, 2010), *Venus* (roman, 2013), *Gözyaşı Konağı, Ada, 1876* (roman, 2016), *Ağaçtaki Kız* (roman, 2016), *İyilik* (roman, 2019) ve *İstanbullu Amazonlar 1809* (roman, 2021) adlı kitapları yayımlandı. 2015 yılında *Venus* ile Notre Dame de Sion Edebiyat Ödülü'nün, 2016 yılında *Gözyaşı Konağı, Ada, 1876* romanıyla Duygu Asena Roman Ödülü'nün sahibi oldu. Çocuklar için *Annem Kargalar ve Ben (2011)*, *Bir Pudung Hikâyesi* (2017) ve *Uçtu Uçtu'yu* (2017) yazdı. Romanları pek çok dile çevrildi. Yayımlandığı dillerde ilgi ve övgüyle karşılandı.

Can Yayınları, 2016-2020 (3 baskı)

İletişim Yayınları 3108 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 549

ISBN-13: 978-975-05-3246-7

© 2021 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2021, İstanbul

EDITÖR Duygu Çayırıcıoğlu

KAPAK Seda Mit

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Büşra Bakan

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devkaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ŞEBNEM İŞİGÜZEL

Ağaçtaki Kız

Öldürülen çocuklar ve gençler için...

Ve gencecik şafak, gül rengi parmak uçlarıyla aydınlatıyordu dünyayı.

- HOMEROS

Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda.
Yapraklarım suda balık gibi kıvıl kıvıl.
Yapraklarım ipek mendil gibi tiril tiril,
Koparıver, gözlerinin gülüm, yaşını sil.

- NÂZİM HİKMET

"Maymun gibi ağaçlarda yaşayan ünlü filozof sizin oralı mı sayın Şövalye?"

Koltuklarım kabarmıştı. Yanıt vermektan kendimi alamadım:

"Kardeşimdir efendim."

Voltaire, çok şaşırılmış göründü:

"Kardeşiniz gökyüzüne yaklaşmak için mi yukarda oturuyor?"

"Kardeşim," dedim, "yeryüzünü iyi görmek için biraz daha uzaktan bakmak gerektiğini savunuyor."

Voltaire bu yanıtı çok beğendi ve sözü şöyle bağladı:

"Eskiden eşi görülmeyen olayları yalnızca doğa yarattırdı, şimdi akıl yaratıyor."

- ITALO CALVINO, *Ağaca Tüneyen Baron*

Cilalanıp parlatılmış ceviz kabuğundan bir beşik verildi küçük kıza. Döşek yerine menekşe yaprakları konuldu, yorganı da bir gül yaprağıydı. Gece burada uyudu.

– H.C. ANDERSEN, *Parmak Kız*, çev. Tahsin Yücel

Ben deliliğın delirmiş biçimiyim.

– HERMAN MELVILLE, *Moby Dick*

Bu bir kılıç balığının öyküsüdür.

Yazılmasa da olurdu.

Ama bizi yeni sulara götürececek akıntı durdu.

– HALİM ŞEFİK GÜZELSON

Arzunun yangınları içinde yürür insan.

– WILLIAM BLAKE

(...) Kim bilir Gülhane Parkı'nın gecesi ne güzeldir! Her zaman Şarlo ruhunda bir serseri düşünürüm. İnsanlardan korkar, insanları sever, onlardan kaçar, hep kötülük görmüştür onlardan, hep itelenmiş hep kakalanmıştır (...) Yaz geceleri yıldızların, kış geceleri çoğunca karın ve yağmurun altındadır. Ah uykular! Parkta uyanan uykular! İşte böyle bir serseri bir gece Gülhane Parkı'nda kalır.

– SAİT FAİK ABASIYANIK, "Açık Hava Oteli"

1

Sen Buralarda Yokken

Bu bir özgürlük ve aşk hikâyesidir. İki hasta gencin hikâyesi. Birisi benim.

O gece, bundan böyle üzerinde yaşayacağım ağaca bir solukta tırmandım. Bu bir mucize sayılabilirdi. Mucize dediğim şey ağaçta yaşamam değil, ağaca kolayca tırmanmamdı. Sanki güçlü kuvvetli bir rüzgâr beni itmiş, ağacın tepesine savrulmuş gibiydim. Arkamdan kovalayan varmış, birilerinden kaçarmışım gibi. Aslında öyleydi. Birilerinden kaçıyordum. Ama kimden? Kimlerden? Hayatın ta kendisinden diyeceğim ama benim gibi bir kızın hayat tecrübesine güler geçersiniz diye böyle söylemiyorum.

Yakında on sekiz olacaktım. Kendimi bir ağacın tepesinde bulduğum o gece Cihangir'den Gülhane Parkı'na koşarak geldim. İçinde pek az eşyamin olduğu sırt çantam bile hızımı kesmedi. Niye yanıma aldıysam... Ağaçlardan birine tırmanıp orada kalmak gibi bir düşüncem yoktu. Kendiliğinden oldu bu. Sadece ne yapacağımı bilemez bir haldeydim. Acı içinde. Delirmiş gibi diyeceğim ama delirsem huzur bulurdum. Aklım başımdaydı sizin anlayacağınız.

İnsan bir başkasının hikâyesidir. En çok da anne ve babasının. Genetiği geçtim, bu ruhen böyledir. Hiç istemezken onlar

gibi olursunuz. Özünde yani. Evet, tıpkı nefeslerim gibi kesik kesik düşünüyorum. Ama anlatacaklarım öyle değil. Bir bütün. Yani en azından kafamda öyle. Nerede olduğumu bilmek, ağaçtaki kız olduğumu bilmek kafanızı karıştırmış olabilir. Sıkıntı yok. Karışsın. Biraz da sizin kafanız karışsın. Çünkü benim kafam hep karışık. Hayatın kendisi karışık. Robert Pattinson bile, vampir olan, “Kesinlikle kafam çok karışık,” demiş. Desin.

Odamda bir posteri vardı. Giderayak göz göze geldik. “Dur, nereye böyle?” der gibi bir hali yoktu. Aksine, “Siktir git!” der gibi bakıyordu.

Bu, gecelerden bir gece kendisini bir ağacın tepesinde bulan on yedi yaşında bir genç kızın hikâyesi. Ama daha oraya var. Bir resmi iyi görebilmek için yaklaşmak değil, uzaklaşmak gerekir. Anlatmaya güzel günlerden başlamak lazım. Sözgelimi 23 Temmuz 2011 gecesinden. Aslında o gece de güzel bir gece değildi. Çünkü Amy Winehouse ölmüştü. Kederli şaşkın yüzü telefonumun duvar kâğıdıydı. Bilgisayarımdaysa Robert ve Kristen vardı. Kristen sonradan vampir oldu. Ağaç tepesinde olmamı vampir edebiyatına bağlamayın sakın. Bununla ilgisi yok. Üstelik Robert’tan da o ergen vampir edebiyatından da çoktan koptum. Ben isyan ettiğim için buradayım. Onlar da modası geçmiş posterlerini sökmediğim için oradalar. Vampirler isyan etmez, kan emerler.

Amy’nin yeri başka. Hep başka olacak. Çünkü o isyan etti ve öldü.

Ben ölmeden ölmek istediğim için buradayım. Söylemişimdir ama bir kez daha söyleyebilirim çünkü kafam çok karışık: Buraya çıkmam bir mucize. Çünkü bu ağaçlar çok yüksek. Asırlık ağaçlar bunlar. Sarayın bahçesiymiş eskiden burası. Çınar ağacının çıplak gövdesinin ne kadar pürüzsüz olduğunu bilmem bilir misiniz? Ayaklarım, ellerim o güzel çıplak gövdeye yapışmış gibiydi.

Başka türlü tırmanamazdım. Gülhane Parkı’nı iyi biliyorum. Babam uzunca bir süre Arkeoloji Müzesi’nde çalışmıştı. Hemen parkın arkası.

Ağacın dibinde çıkardığım kırmızı Toms’larım minicik bir

leke gibi kaldı. Hani edebiyat dersinde okutulan bitik bir hikâye vardı: Bülbül güle aşkından yüreğini onun dikenine saplar, kanı damlar, gül dikeninin dibindeki kızılık esasında odur. Amy duysa belki şarkısını yazardı. Çünkü o da aşkına karşılık bulamamış, bülbül gibi şarkılar söylemiş, inlemiş ve sonunda bu acı kalbini paramparça etmiş, ölmüştü. Bir nevi hayata, davlumbaz kafalı anlayışsız insanlara isyan edip ölmüştü. Manasız bir benzetme oldu. Bu değil. Önceki. Bülbül, gül, kırmızı Toms'lar falan filan. Yazmak kolay değil. Düşünmek en zoru. Diyeceğim sanırım kabaca şuydu: Kırmızı keten ayakkabılarım ağacın dibine damlamış iki damla kan lekesi gibi duruyorlardı.

Ayakkabıları gördükten sonra ağacın tepesine bakmadığı sürece beni kimse burada bulamazdı artık. İnanın, kimse'nin aklına ayakkabıların sahibi ağacın tepesinde olabilir mi diye yukarı bakmak gelmezdi. Sokaklar ve yeryüzü tehlikeliydi. Kendimi burada bulunca öyle düşündüm yani. Orada, aşağıda kaybolmayı göze alamazdım. Tacize uğrar, dayak yer ve ölürdüm. Yeryüzünde kalsaydım hayatta kalmak uğruna direnir ve sonunda insanlıktan çıkardım. Ama burada kimse beni bulamaz.

Burada yaşamak zor olmalı. Çok çocukça, çok masum bir şey bu düşündüğüm biliyorum. Ama burası sokaklardan güvenli. Yani düşmediğim sürece. Gerçi hayattan düştüm. Buraya düştüm. Hayatın şiddeti beni bir ağacın tepesine fırlatıp attı. Burası aklıma nereden geldiyse... Kitaplardan mı? Issız bir ada bulsam orada mı yaşayacaktım? Ya da peygamber gibi balığın karınında. Beğendiğim, hayran olduğum şeyleri taklit etme yaşını çoktan geçtim.

Köpeklerden kaçan bir kedicik gibi can havliyle niye ağaca tırmandım? Bunu boş verin artık. Ağaca tırmanabilmişim. Benim için önemli olan bu. Arkadaşlarım öldü çünkü. Ama bunu anlatamam. Nasıl bir insan olduğunuzu bilmiyorum. Beğendiğim bir *tweet*'te yazdığı gibi:

“Belki kalp yerine çam kozalağı taşıyanlardansınızdır.”

Şimdi ağlamak istemiyorum. Arkadaşlarım aklıma gelince ağlıyorum çünkü.

Başka şeyler anlatayım ben size: Kimse bir ağaca bir solukta tırmanamaz. Ama ben Amy Winehouse'un öldüğü yazdan itibaren, yani dört yıldır *slackline* yapıyordum. Amy Winehouse'u bilebilirsiniz ama *slackline*'i bileniniz çok azdır. İki ağacın arasına ip gerdirip yerden az biraz yükseklikte tıpkı bir cambaz gibi yürümece. YouTube'da görmüştüm. Mekanizmayı babamla hazırlamıştık. Arkeolog olduğundan eli bu tür işlere yatkındır. Karaköy'den aldığımız gerdirme ve perlon iplerle işi çözdük. Ben de başladım bu düzeneğin üzerinde yürümeye. Yaz kış yürüdüm. Bir de dağcılık kulübü çalışmalarım var. Ayrıca zaten bu *slackline* adını verdiğimiz cambazlık, dağcıların tırmanış yapmadan önceki egzersizlerinden geliyormuş. Şimdi diyorsunuz ki: "Ne mucizesi, sen tırmanmayacaktın da kim tırmanacaktı?" Mantıklı. Ama her şeye rağmen bir ağaca, çok yüksek bir ağaca tırmanmak antrenmanlı olsam bile başka bir tecrübe. Çıplak bir kayaya, dik bir yamaca tırmanmak gibi. Öyle belimde ipim, çengelim, çivim olmadan. Zaten tırmanma işi pahalılaştığından dağcılık kulübünden ayrılmıştım. Çünkü ailem orta gelirli halinden epeyce dibe vurmuştu. Kabul edelim, mutluluğun parayla az çok ilgisi var. Amy Winehouse'un öldüğü yaz durumumuz biraz daha iyiydi. En azından faturalarımızı ödeyebiliyorduk. Bunun son güzel günlerimiz, son güzel yazımız olduğunu bilmiyorduk. Bilsek tadını çıkarırdık.

O yazın başında Amy Winehouse İstanbul'a gelecekti. Biletim hazırды. Daha doğrusu o vakit gazetecilik yapan, yapabilen halam, "Ben sana bulurum," demişti. Hep öyle olurdu. Kültür sanat servisinden otlanırdık. Kimi zaman beni fotoğrafçının yanında gönderirdi. Fotoğrafçı elime bir *flash* bellek verir, "Bizim stajyer," derdi. Küçük olduğumu göre bile alırlardı beni içeri. Çünkü iyi insanlardı bu işi yapanlar. Hatta şirketlerinin adı bile iyiydi: Pozitif. Mehmet Ağabey vardı orada. Çocuk gibi gülerdi, gülümserdi, gülünce gözlerinin içi gülerdi. O da öldü. Kanserden.

"Bu memleket insanı kanser eder zaten." Cenazesinde halam böyle söylemişti.

Acılar dönmeyen bir kilit gibidir. Sizi zorlar. Sonra işte siz

her Şeye rağmen dndrverince bu kilidi, kendinizi güven-
de hissettiğiniz kısacık bir anda dklverirsiniz benim gibi.
Evet, moruk moruk ne anlatıyordum ben demeyeceğim. Gerçi
beni bir moruk büyüttüğü için –babaannem oluyordu bu mo-
ruk– aklım pek yatkındır moruk diline. Yoksa yaşıtıım geç-
ler mesela, en yakın arkadaşıım Pembe benim yerimde olsa la-
fı daha geç diliiyle bağlardı. Yine bağlardı diyorum ya! Pem-
be duy sesimi!

“Pembe... Ay ne renkli bir isim!”

Herkes böyle söylerdi. Fransız hocalar, “Matmazel Rose,”
derdi.

Kendisi de bunu sevmiş olmalı ki aramızda ona Rose derdik.
Adının niye Pembe olduğunu sadece biz bilirdik:

Annesinin sancıları tuttuğunda onu hastaneye evdeki yar-
dımcı kadın yetiştirmiş. Hatta en yakınları gelene kadar –ki iki
günü bulmuş– ona refakat etmiş. Evlenmeden önce magazin
sayfalarında *playboy* olarak anılan baba dalmaya gitmiş n-
k. Annesi doğumdan sonra kocasına, “Bu defa da kız Mehmet
Beyciğim,” demiş. Artık aradaki on sekiz yaş farktan mıdır ne-
dir, annesi kocasına hep “Mehmet Beyciğim” diye hitap eder-
miş. Bozuntuya vermemiş ama bir kızı daha olduğu için vur-
gun yemiş gibi olmuş Mehmet Beycik. Avusturya Lisesi mezunu
eski çıtır hostes karısını çok sevdiğinden ten fazla doğurt-
mak istemiyormuş ama öte taraftan hikyenin sonunda bir ođ-
lu olsun istiyormuş. En aşağlık erkek davranışı. “Adını ne ko-
yalım?” demiş annesi telefonda. Bir kız daha doğurduğu için
kocasının kendisini bağışlamasının nişanesi olarak yeni doğan
kızlarına isim vermesini arzu ediyormuş. “Ne koyarsan koy,”
demiş baba. Annesi yle zlmş ki üzüntüden sütü kesilmiş.
“Ben Şimdi bu bebeğe ne isim vereceğim?” diye sızlanıp dur-
muş. Yardımcı kadın Pembe meseleyi noktalamış:

“Kız isimlerine kıran mı girdi! Pembe deriz biz de bu kıza.
Adaş oluruz.”

Öyle olmuş. Annesi bir oğlan doğurmadığı için kalbini kı-
ran kocasından işte böyle intikam almış. “Pembe Hanım olma-
sa ben evde bir başıma doğururdum, bebek de ben de lrdk,

ona gönül borcum var,” demiş, başka bir şey dememiş. Böylece Pembe'nin adı Pembe olmuş, Pembe kalmış.

Ha bir de şu var, babanın zengin ailesi, “İsmimizi böyle lekeleyemezsin,” demiş annesine. “Torunumuza bu ismi veremezsin.” 1998'de oluyor bunlar. Yani iki kızının üstüne bir oğlu olsun isteyen baba, çağımızda yaşıyor. Baba dediysek, seksenlerin sonunda kız arkadaşının kafasında isteka kıran bir çapkın öküz. Bir dönemin müzmin bekârı. Altındaki Mercedes'in modeli kadar çağdaş. İşte o adam, “Bari ikinci bir adı olsun,” diye dil dökmüş karısına.

“Gülpembe ya da Pespembe nasıl?” diye sormuş annesi.

Pembe bize adının hikâyesini bir gün okul çıkışı, Beyoğlu'nda Star Birahanesi'ne çökmüş, baharatlı elma dilim patates yerken anlatmıştı. Önce kıkır kıkır gülmüş, sonunda hüngür hüngür ağlamıştı. Pembe'mizi, Rose'umuzu ilk kez öyle görmüştük.

Dünya hikâyeden ibaret. Öyle olmasa çekilmezdi zaten. Pembe'nin adının hikâyesini sevip sahiplenmemin, şurada size bile anlatmamın nedeni kimbilir ne? Ruhumda neye tekabül ediyor acaba? Tekabül. Babaannemden bana yadigâr bir kelime. Belki önü arkası boş. Pembe'nin hikâyesinin yani. Amy'nin hikâyesi öyle değil ama. Tıka basa dolu. İşte ben o tıka basa dolu hikâyeyi, Amy Winehouse'u –görüyorsunuz değil mi onun da soyadı sakat– sahnede izlemek için gün sayıyordum. Biletim her zamanki gibi Beleş Havayolları'ndan hazırды. (Beleş Havayolları bende nasıl zorlama duruyor, değil mi? Kankilerim Derin'le Pembe'nin diline yakışırды ama.) Neyse... Amy İstanbul'a gelmeden önce Belgrad'da sahneye çıktı. Seyircilere mezarından kalkıp gelmiş gibi baktı, ardından turnesi iptal oldu. Ona küfredenler arasında değildim. Aksine onu o halde sahneye çıkaranlara kızırıyordum. Büyümüş de küçülmüş bir tavrım olduğu doğrudur. Canımı sıkmamak için birileri buna olgunluk der. Ama kalıbımı basarım, bu olgunluk değil. Zaten olgun bir genç kız, kendini gecenin bir vakti Gülhane Parkı'ndaki ulu ağaçlardan birinin tepesinde bulmaz. Hayatla arasındaki hesabı ayakları yere basarken görür.

Şimdi ne yapacağım diye düşünmüyorum. Aksine, kendimi size bir söz vermiş gibi hissediyorum. Zaten ne çektiysem bu huyumdan çektim. Sorumluluk sahibi olmamdan falan filan. Ama anneme kalırsa öyle değildim. Sorumluluk sahibi olsaydım bursumu kaybetmezdim. Bursumu kaybetmemek için eşekler gibi ders çalışırdım. Eşşşşkekler gibi ama.

Notre Damın Kamburu Lisesi son sınıf öğrencisiydim. Bursumu kaybetmeme biraz da bu sebep oldu.

Dalgınlıkla sınav kâğıdımın üzerine okulun adını böyle yazınca olanlar oldu. Pembe buna anırarak gülmüştü:

“Kızım iyi ki benim dediğim gibi yazmadın okulun adını: Notre Damcığın Lisesi.”

Lise öğrencisinden zeki, çevik, bilge bir espri beklemeyin. Pembe ve Derin gülüyorlardı. Ben susuyordum. Babaannem diline küfür yuva yapmış bir kadındı. Kullanmasam bile alışkındım. Okulun en küfürbaz iki kızını kendime pampa seçmemdeki tek sebep onlara güvenmemdi. Babaanneme de güvenirdim.

Pembe ve Derin okulun daha ilk günü küfürle başı derde giren iki kız olarak birbirlerini bulmuşlardı. Birbirlerini eski usul cezaya kaldıkları idarenin önünde tanımış, o günden beri de bırakmamışlardı:

“Derin diye isim mi olurmuş? Derin Derin, söyle neyin derin?”

“Ruhum.”

“Emin misin? Bence cevabının son harfini alıp başına alfabenin ilk harfini ekleyerek doğru cevabı bulabiliriz.”

“Ashjhhhhhhh...”

Tek ayak üstünde –ay ne saçma– fısıldaşmaları sayesinde evrenden adının intikamını almak isteyen Pembe ruh eşini bulmuş olmuştur.

Belki izlemiştinizdir, kafalarına kesekâğıdı geçirerek çektikleri, baştan sona küfürden ibaret bir atışma videosu yüklemişlerdi YouTube’a. Şampuan reklamı alıp tatlı para kazandılar. Derin orada kendi adının hikâyesini anlatmıştı.

Hikâyemiz adımızla başlar.